

POD SVOBODNIM SONCEM

Fran Saleški Finžgar

Obnova

PRVA KNJIGA

Svarun, ter ostali Sloveni so se pripravljali na boj na Hilbudija. Ostal mu je le še sin Iztok in hči Ljubinica. Ostalih devet sinov mu je umrlo v napadu na Hilbudija. Dolina okrog gradišča se je napolnila s šotori. Dan pred bojem so pripravili daritev Perunu in Morani, da bi jim pomagala premagati Hilbudija. Medtam so ob Donav stražili Bizantinski vojaki Hilbudijev tabor. Vojaki so bili izmučeni, kot da bi prišli iz boja. Pripravljali so se na bojni pohod na Slovane. Vsi v Svarunovem gradišču so pobrusili sekire ter priostrili kopje in meče. Svarun je razposlal spretne mladeniče na ogled kje je Hilbudijeva vojska. Med njimi je bil tudi Iztok. Ta dan je bil prvokrat v bojni službi. Na začetku mu oba Svarun in Ljubinica nerada dovolila saj sta se bala zanj, a bila sta nanj zelo ponosna. Čez nekaj časa se je Iztok vrnil domov ter sporočil kje je Hilbudij. Sloveni so bili oboroženi s težkimi kopji, na debelih jermenih so jim viseli mogočni meči, mnogi so imeli sekire, nekateri, pa celo majhne ščite. Vsi so hodili peš, le Svarun je jezdil. Najtežjo nalogo so zaupali Iztoku. Podeljeni so mu bili mladci ki naj bi Hilbudijevo vojsko napadli iz zasede s puščicami, vendar so imeli za vsak slučaj za pasom še kratek nož. Drugi oddelek je bodil Radogost, najvrlejši starešina. Le ti so imeli nalogo udariti s kiji in bojnim kladivom, šele ko se je pričela zmešnjava. Tretji oddelek pa je vodil Krok. Imeli so nalogo, da so s tuljenjem in trobljenjem zbegali sovražnika. In tako urejeni Slovani so se poskrili po gozdu in jih pričakali. Po krvavem boju so zmagali Sloveni. Vendar pa to ni bila vsa vojska. Nekaj jo je bilo še v taboru Hilbudija. Ukanili so jih tako, da so se oblekli v oklepe Hilbudijevih vojakov in odšli v njegov tabor. Ker jih niso spoznali so jih lažje napadli in ponovno zmagali. Toda Iztok je vedel da je zmagala le ukana, slučaj. Vedel je da se Sloveni ne znajo tako dobro bojevati kot v Bizancu. Sloveni so si želeli iti nad Bizantinci, saj so si želeli maščevati za vse kar so jim storili. Anti pa se niso želeli vojskovati. Določili so da se bodo naslednji dan posvetili. K njim so prišli Huni. Na njihovem čelu je bil Tunjuš. Od Bizanca je imel nalogo da skrega med seboj, tako, da se nebi dvignili nad Bizantinci. Potihoma jih je razdvojil, za njegov načrt pa je zaradi pijače izvedel Radovan. Tako da se zjutraj izginili iz tabora Huni in Anti. V tem času pa je Iztoku dozorel sklep. Odločil se je da odide z Radovanom, kateri je bil godec, do Bizanca, kjer se nauči vojskovati. Radovan ga je sprejel pod pogojem da ga uboga in ga od slej naprej kliče očka Radovan. In tako sta odrinila pozno v noč. Tako je Iztok od Radovana izvedel da želi Tunjuš razdvojiti Slovence in Ante. Kljub temu se je odločil da odide v Bizanc. Na svoji poti so srečali Tunjiša, ki jih je povabil da jim kaj zapojeta. Poven zadovoljstva nad svojim

vspehom se je Tunjiš napil in jima izdal da bo oropal trgovca. Zato sta se Iztok in Radovan odločila da ukradeta dva najboljša konja in tako posvarita trgovca. Zbežala sta sredi noči. Po dolgem jahanju sta naletela na trgovca Epafrodita ter mu povedala kaj namerava Tunjuš. Ker sta ga tako obvarovala, ju je Epafrodit sprejelv goste. Smela sta stanovati pri njemu v Bizancu, ter dobila svojga sužnja Numido. Nekaj dni po tem ko so prispeli v Bizanc pa je prišel dan triumfa. Najprej so bile konjske dirke, kjer so zmagali konji despojne Teodore, ki jih je kupila po Epafroditovem predlogu. Stavili so veliko denarja in stavo k sreči dobili. Kasneje so se pomirili v hipodromu tudi lokostrelci, ki so morali ustreliti kragulja. Na voljo so imeli po tri puščice. Epafrodit je prepričal Iztoka in Radovana da sta se udeležila. Mnogi lokostrelci so odstopili saj so se bali poroge. Edini je zdržal Azbad. Zmago je želel podariti dvorjanici Ireni. Irena pa se je medtem skrivala in upala da Azbad ne zmaga, saj je do njega čutila odpor. Ko je prišel na vrsto poveljnik Azbad je tretja puščica izbila perut kragulju. Odločili so se da če ga nobeden ne prekosi postane on zmagovalec. Zadnji je nastopil Iztok. Odklonil je tri puščice in vzela je samo eno. Želel je pokazati kako proži tisti narod, ki mu podira Hilbudije. Zaokrožil je tri krat. Konj je dirjal v vedno hitrejšem diru. Nato je na enkrat iztrelil puščico ki je predrila kraguljevo srce. Cel Bizanc ga je navdušeno slavil, Irena je bila ne izmerno srečna. Naslednji dan je moral pred despojno in despota, kjer je ponovno srečal dvorjanico Ireno. Postal je centurij v palatinskih vrstah, Azbad pa ga je skušal ponižat, ampak mu ni uspelo. Čez nekaj mesecev se je naučil brati in pisati, zajahje je najbolj divje konje, ter se znal že veliko bolje bojevati. Pred seboj je vedno videl le irenine modre oči. Radovan se je odločil oditi domov, da pove Svarunu, da mu sporoči kako je z njegovim sinom. Teodora se je želela poigrati z Ireno. Poklicala je Azbada ter mu naročila, da mu on in Iztok vsak s svojo centurijo igrata vojne igre. Zmagal je Iztok. Ko je za to izvedel Epafrodit je vedel da ga Teodora ljubi. Zato je tudi nasprotoval ljubezni med Iztokom in Ireno. Despojna se je še večkrat poigrala s Ireno in Iztokom, saj je kmalu opazila da nista ravnodušna eden do drugega. Irena si je želela da bi Iztok veroval v Kristusa. V ta namen mu je pošiljala evangelije. Nekoč pa sta se tudi dobila, vendar pa je za njima prišla Teodora. Vendar pa ni odreagirala kot sta pričakovala. Celo zaželela jima je srečo ter ga imenovala za magistra peditm(187). Despojna pa se je naslednji dan vedla kakor da ni ničesar bilo. Ponovno sta se zmenila, le da je tokrat Epafrodit zaradi slabih slutenj ukazal, da vzame s seboj še nekaj močnih sužnjev. in prav tisto noč so napadli njega in Ireno. Tako se je Irena skrila pri Epafroditu. Njena sužnja Cirila pa je odhitela na dvor, ter rakla da je Irena bolana. Ko sta Teodora in Azbad izvedla sta bila zelo jezna, saj jima je spodletel napad na Ireno. Iztok je tako izbral vojsko slovenov, da bi zbežali šez teden dni. Vendar despojna ni mirovala. Hotela se je maščevati Iztoku, Ireni in Epafroditu. Razmišljala je in razmišljala je dokler se ni spovnila ukane. Odšla je do despote ter mu naročila naj napravi novi zakon, in sicer, da vsa svila pripada despotu. In jo morejo vsi nujno izročiti, čene jih zadene zelo stroga kazen. Vedla je da ima Epafrodit doma veliko svile. S tem ga je hotela uničiti. Vendar pa mu je njegov vohon Spiridion izdal zakon, tako da je Epafrodit še pravočasno poskril svilo na svoje barke. Ker despot ni ničesar našel pri njem ga je po predlogu despojne obtožil. Nato

pa je Iztoka povišala ter njegovi četi ukazala, da je neke noči stražila dvor. V resnici pa je pripravljala kako bo njega ter ostale slovane zaprla v ječo. Nato pa razglasila da je barbar pobegnil. Epafrodita in Ireno je ta novica šokirala. Nato pa je Ireno poslal stran. Šele čez nekaj časa je izvedel, da je Iztok v ječi. Takrat pa je ravno prišel Radovan, ki ga je zanimalo kako je s Iztokom.

DRUGA KNJIGA

Teodora je dala Iztoka ter ostale barbare močno zastražiti. Za njeno ukano je vedel le Azbad in Spiridion. Večkrat pa se mu je prišla naslajat v ječo. Medtem pa je Epafrodit prodal svojo vilo, saj je vedel da se mu bo despojna prej ali slej maščevala. Nato je zbral konje, ponaredil carski pečat ter rešil Iztoka in ostale Slovence. Epafrodit je poslal despotu pismo v katerem mu je napisal kakšna je Teodora v resnici, ter da se je on potopil. Osvobodil je večinoma svojih sužnjev ter jim ukazal, da so naščuvali množico proti despotu ter despojni. Nato je uprizoril svoj lasten potop pred mestom Toper. Tako so vsi mislili da je mrtev. Irena, je bila ravno tako v Toperju pri stricu Rustiku ter žalovala za Epafroditom. Rustik je želel prvi spoočiti v Biranc kako je videl, da se je Epafrodit potopil. Ker despojna ni nikogar sprejemala je povedal Azbadu. In po tako je Azbad po naključju izvedel kje je Irena, ki je izginila brez sledu. Rustika je nalagal da dobi delo v bizancu nato pa je obvestil despojno, ki jo je zahtevala privedi takoj pred njo. Azbad pa je želel da bi ga Irena vzljubila. Ireno je hotel samo zase, zato ji je poslal pismo, v katerem ji je povedal kaj namerava despojna in Rustik ter ji dal kovance za beg k njemu. Medtem pa je Iztok potoval do doma. Vmes so napadli še eno trnjavo. Končno je prišel domov, kjer so bili neprestani prepiri med Slovani in Anti. Slovani so Iztoku vrjeli da jih je razdvojil Tunjiš, Antje pa ne. Zato se je začel med njimi boj. Iztoku to ni bilo všeč saj ni želel pomočiti meča v bratsko kri. Na pomoč antom so prišli tudi Huni in Alani. Vendar so zmagali Slovani. Nato je Tunjuš ukradel Ljubinico, hči Svarunovo. Že dalj časa si jo je želel in tako je izkoristil trenetek boja, ko v gradišču ni bilo nobenega. Ko so prišli nazaj iz boja so bili zelo žalostni. Predvsem Svarun, Iztok in Rado, s katerim se je nameravala poročiti. V Toperju pa je Epafrodit poslal pismo Ireni prek Spiridiona, nekoč despojinega sluga. Ker je Irena pred tem prejela Azbadovo pismo je mislila da je Spiridion prišel od despojne. K sreči se je nesporazum kmalu razrešil. Ko pa je prišel domov Rustik je zahteval da odide z njim na dvor v Bizanc. Zato je Irena popila čarobno zrno, da je zgedala za nekaj dni bolana. Tako so imeli še nekaj časa preden so je uspela zbežati k Epafroditu. Medtem pa se je Iztok s Slovani odpravil do Tunjuša da se mu maščuje zatadi ugrabitve svoje sestre Ljubinice. Slovani so jih napadli ter zmagali, a nikjer v taboru niso našli ne Ljubinice in ne Tunjuša. Med ujetniki je bila tudi Alanka, Tunjuševa žena, ki jim je v zameno za svobodo povedala kje sta Ljubinica in kje Tunjuš. Izvedli so da je Alanka pomagala pobegniti Ljubinici, ki je neutaložljivo jokala. Tunjuš pa je medtem odhitel v Bizanc. V resnici je Alanka res spustila Ljubinico vendar pa jo je speljala na napačno pot,

saj je želela da bi umrla. Sovražila jo je ker se je Tunjuš zaljubil vanjo in nje ni več maral. K sreči pa jo je po napornih dneh hoda našel Numida, suženj Epafrodita. Ker se mu je zasmilila jo je vzel s seboj na voz. Pred Iztokom pa je šel iskati Ljubinico Radovan saj je bil zadolžen da jo pazi ko so jo ukradli. S ukano ki jo je pripravil Alanki mu je le ta povedala v kero smer je napotila Ljubinico. Hodil je in hodil dokler ni prišel do Numidinega voza. Vendar pa ni vedel da je na njem tudi Ljubinica saj je Numida ni poznal. Radovan pa je mislil da je umrla ker je pred tem našel raztrganega njenega konja. Ker mu je Numida izročil pomembno pismo od Epafrodita za Iztoka se je Radovan odločil da preneha z iskanjem Ljubinice. Iztok je dobil pismo v katerem je pisalo, da naj pride čim prej nad Bizanc, saj trenutno ni vojakov ker so v Italiji. Iztok se je odločil da počaka na Tunjuša, ki se bo vrnil v tabor. Čakali so dolgo, a so dočakali. Zapazli so Tunjuša. Začel se je močan boj. Sloveni so dobili navodilo da za Tunjuša poskrbita le Iztok in Rado. Ponovno so zmagali Sloveni. Ko so Tunjuša slekli iz oklepa so našli na prsih pismo. Bilo je od Bizanca. Upravda se mu je zahvaljeval ker je razdvojil Slovence in Ante. Iztok je bil zelo vesel saj je imel dokaz proti Tunjušu. Ko so Sloveni pokazali Antom pismo, ki ga je nosil na srcu Tunjuš se zelo obžalovali, da so se pustili manipulirati. Začelo se je veliko praznovanje in pirovanje. Antom je bilo žal, da niso vrjeli bratom Slovenom. Vsi v en glas so sklenili da gredo nad Bizanc. Napadli, oropali in požgali so vsako trnjavo, ki jim je bila na poti. Nabrali so si ogromno plena. Govorice so se razširile zelo hitro. Vsi so se bali pohoda Slovencev. Ko je za to izvedla Teodora je poslala v vojsko Azbada, saj si ga je želela znebiti, ker se je bala da bo povedal despotu da je ta Iztokov upor zanetila sama. Tako gredo po naročilu despojne v vojno s Sloveni. Sloveni jih seveda premagajo. Iztok je na koncu Azbada izročil svojim vojakom, da so se maščevali namesto njega. Nato so z zvižajo napadli Toper. Odkar je Slovence vodil Iztok še niso izgubili vojne. Veselo so proslavljali zamge. Nakar srečajo Radovana, ki jim pove, da prihajajo v Toper Epafrodit, Irena in Ljubinica. Iztok in Rado sta težko čakala na dan ko so k njim priplule Irena ter Ljubinica. Naredili so veliko svadbo. Iztok se je poročil z Ireno, Rado pa z Ljubinico. Epafrodit je bil zelo vesel da je izpolnil obljubo in pomagal Iztoku in Ireni. Oba sta mu bila neizmerno hvaležna. Žal je Svarun umrl preden se mu je rodil prvi vnuk. Irena je Iztoku kasneje rodila sedem dečkov. Vsi so živeli srečno pod svobodnim soncem do konca svojih dni.